

**TURİZM İŞLETMELERİNİN
DENETİMİNDE SORUMLULUK
VE İDARENİN YETKİ, GÖREV
VE SORUMLULUĞUNA
İLİŞKİN MEVZUATIN İLGİLİ
HÜKÜMLERİ**

Av. Sema AKSOY

Kartalkaya yangın faciasında kaybettiğimiz sevgili dostum Yasemen Boncuk Tüzgiray, ailesi ve yaşamını yitiren tüm vatandaşlarımızın anısına saygıyla...

İÇİNDEKİLER

SUNUŞ	6
GİRİŞ	8
TURİZM İŞLETMELERİNİN DENETİMİNDE SORUMLULUK VE İDARENİN YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUĞU	10
BELEDİYELERİN YETKİ VE SORUMLULUKLARI	14
T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI'NIN YETKİ VE SORUMLULUKLARI	25
T.C. ÇALIŞMA VE SOSYAL GÜVENLİK BAKANLIĞI'NIN YETKİ VE SORUMLULUKLARI	37
VALİLİK - İL ÖZEL İDARESİ'NİN YETKİ VE SORUMLULUKLARI	47
SONUÇ VE DEĞERLENDİRME	54

SUNUŞ

Turizm sekt6r6, hem ekonomik hem de toplumsal açıdan b6y6k 6neme sahip bir alan. Her yıl milyonlarca insanın yararlandığı konaklama işletmeleri verdikleri hizmetin 6zellikleri nedeniyle çok y6nl6 etkilenmeye açık olup, bu işletmelerde yangın, deprem gibi afetlere karşı alınan 6nlemlerin yetersizliği, denetim ve g6venlik mekanizmalarının etkin çalıŐmaması, zaman zaman ciddi felaketlerle sonuçlanabiliyor. 6 Şubat depreminde yıkılan ve pek çok insanın hayatını kaybettiği otel ve son olarak Kartalkaya Kayak Merkezi'nde bulunan Grand Kartal Otel'de meydana gelen yangın, turizm işletmelerinde denetim g6rev ve sorumluluğunun hangi kurumların yetkisinde olduğuna dair b6y6k bir tartıŐmayı yeniden g6ndeme getirdi.

Yangının hemen ardından yapılan incelemelerde, iŐletmenin yangın g6venliği y6netmeliğine uygunluğu konusunda eksiklikleri olduğu ortaya çıktı. 3194 sayılı İmar Kanunu ve 6331 sayılı İŞ Sağlığı ve G6venliği Kanunu kapsamında alınması gereken tedbirlerin yeterli d6zeyde alınmadığı ve iŐletmenin yeterince denetlenip denetlenmediği kamuoyu tarafından sorgulanmaya başlandı. Ayrıca,

işletmeye verilen ruhsat sürecinde T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı, Belediyeler ve İl zel İdaresi arasındaki yetki dağılımları konusundaki belirsizlikler mevzuattaki yetki karmaşasını da ortaya koydu.

Kartalkaya'da meydana gelen facia, yetki karmaşalarının ve denetim eksikliklerinin ne kadar ciddi sonuçlara yol açabileceğini gözler önüne sermektedir.

Kartalkaya faciası, siyasi tartışmaların gölgesinde kalmamalıdır. Gerçek sorumluların tespit edilmesi ve hukuki gerekliliklerin yerine getirilmesi, yalnızca adaletin tesisi için değil, benzer faciaların tekrarlanmasını önlemek için de zorunludur. Bu nedenle, konuyu politik hesaplardan bağımsız ele alarak hukukun gerektirdiği şekilde hareket etmek hepimizin ortak görevidir.

Av. Sema Aksoy

GİRİŞ

Turizm sektörünün hızla geliştiği günümüzde, güvenliğin ve denetimin sağlanması kaçınılmaz bir gereklilik haline gelmiştir. Konaklama işletmeleri, sundukları hizmetlerin doğası gereği birçok riski bünyesinde barındırmakta olup, afetlere karşı hazırlıklı olmayı zorunlu kılmaktadır. Ancak, birçok işletme yangın, deprem ve diğer doğal afetlere karşı alınması gereken önlemler konusunda yetersiz kalmakta, denetim mekanizmalarının etkisizliği nedeniyle büyük tehlikelerle karşı karşıya kalmaktadır.

Etkili bir kriz yönetimi stratejisi oluşturmak ve gerekli önlemleri önceden almak hayati öneme sahiptir. İşletmelerin giriş-çıkış noktalarının açık tutulması, yönlendirme levhalarının doğru konumlandırılması ve kriz anında görev alacak personelin eğitilmesi, olası zararları en aza indirmek için kritik unsurlardır.

Turizm işletmelerinin faaliyetlerini sürdürebilmeleri için birçok yasal düzenlemeye uymaları gerekmektedir. Ancak, mevcut sistemde ruhsatlandırma, belgelendirme ve denetim süreçleri farklı kurumlar tarafından yürütüldüğünden, yetki karmaşası ve sorumlulukların belirsizliği büyük

sorunlar doğurmaktadır. T.C. Kùltür ve Turizm Bakanlığı, belediyeler, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı ve diğer ilgili kurumların görev ve yetkileri netleştirilmeli, denetim sùreçleri daha sıkı hale getirilmelidir.

Kartalkaya yangınında olduğu gibi, yetki belirsizlikleri nedeniyle geciken müdahaleler, can ve mal kayıplarına yol açmaktadır. Bu bağlamda, aşağıdaki temel soruların netleşmesi gerekmektedir:

- Denetimler yeterince sık ve etkin yapıyor mu?
- Standartlara uymayan işletmelere caydırıcı yaptırımlar uygulanıyor mu?
- Kriz anlarında kurumlar arasında hızlı ve etkili bir iş birliği sağlanıyor mu?

Yetki paylaşımı ve denetim sùreçlerinin daha açık ve kesin hale getirilmesi, kamu güvenliğinin sağlanması ve yeni faciaların önlenmesi zorunludur. Gerçek sorumluların tespit edilmesi ve gerekli önlemlerin alınması, yalnızca adaletin sağlanması açısından değil, turizm sektörünün sürdürülebilir ve güvenli bir şekilde gelişimi açısından da büyük önem taşımaktadır.

TURİZM İŞLETMELERİNİN DENETİMİNDE SORUMLULUK VE İDARENİN YETKİ, GÖREV VE SORUMLULUĞU

Turizm işletmelerinin ruhsatlandırılması, belgelendirilmesi ve denetimi, 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu, 4857 sayılı İş Kanunu, 5194 sayılı Turizm Yatırımları ve İşletmeleri Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu gibi çeşitli mevzuatlar çerçevesinde birden fazla kurumun yetkisinde bulunuyor. İlgili düzenlemeler kapsamında, T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı turizm işletme belgelerinin verilmesi ve denetlenmesiyle yetkilendirilirken, belediyeler işyeri açma ve çalışma ruhsatları ile imar uygunluğunu sağlamakla yükümlüdür. Ayrıca İtfaiye teşkilatı belediyeler uhdesinde teşkilatlandığından buna ilişkin sorumlulukları da bulunmaktadır. Ayrıca, T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı iş sağlığı ve güvenliği kurallarına uygunluğun sağlanmasını

denetlerken, T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı ise yapı güvenliği ve çevresel uygunluk denetimlerini gerçekleştirmektedir. İşletmelerin faaliyet gösterebilmeleri için farklı kanunlar kapsamında ruhsat ve denetim mekanizmalarından geçmeleri gerekiyor.

Turizm işletmelerinin denetimi konusunda yetki karmaşalarının giderilmesi için ilgili kanun ve yönetmeliklerde açık ve net düzenlemeler yapılmalıdır. Özellikle 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'nda turizm tesislerinin denetim yetkileri daha ayrıntılı olarak belirlenmeli, belediyeler ve Bakanlık arasındaki görev paylaşımı netleştirilmelidir. 4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun'da turizm tesislerinin yapısal güvenliği açısından sorumlulukların keskin hatlarla ayrılması sağlanmalı ve bağımsız denetim mekanizmaları oluşturulmalıdır. 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nda ise turizm işletmelerine özgü risk değerlendirme kriterleri belirlenerek, yangın güvenliği önlemlerine ilişkin yaptırımlar güçlendirilmelidir. Aksi takdirde, yeni felaketlerin yaşanması içten bile değildir. Kamu güvenliği ve can kayıplarının önüne geçilmesi için sorumluların tespit edilerek en ağır cezaları alması sağlanmalıdır.

Kamuhizmeti,geniştanımıyla,devletyadadiğerkamu tüzeli kişileri tarafından veya bunların denetimi ve gözetimleri altında, ortak gereksinimleri karşılamak ve kamu yararını sağlamak için topluma sunulmuş bulunan sürekli ve düzenli etkinliklerdir. Bir kamu hizmetinin genel idare esaslarına göre yürütülmesi, o kamu hizmetinde kamusal yönetim usullerinin geçerli olmasını ifade etmektedir. Bu kapsamda kamusal yönetim usullerinin geçerli olduğu asli ve sürekli bir kamu hizmetinin memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi zorunludur. (AYM Esas Sayısı: 2019/27 Karar Sayısı: 2019/56)

Kamu hizmetlerinin aksamaya yer vermeyecek şekilde süreklilik içerisinde devam etmesi ise yasalar çerçevesinde belirlenen görev ve yetki ile tanımlanmıştır. Bolu Köroğlu Dağı Kültür ve Turizm Koruma ve Gelişim Bölgesi içinde bulunan Kartalkaya Kayak Merkezinde meydana gelen facia nedeniyle meydana gelen yangın öncesinde otelin ruhsatlandırma, belgelendirme, denetim ve kontrol süreçlerinde hangi kurumun sorumlu olduğu hususu tartışılmaya başlandı. Vatandaş açısından kamu hizmetlerinin bütünselliği ve devletin kurumlarına olan güven duygusunun genelliği unutulurak her kurum kendini savunmaya başladı.

Türkiye'de turizm işletmelerinin denetlenmesi birden çok mevzuat çerçevesinde, birden fazla kurum tarafından yapılmaktadır.

Bu denetim de başta 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu olmak üzere 4857 sayılı İş Kanunu, 5194 sayılı Turizm Yatırımları ve İşletmeleri Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu, 3194 sayılı İmar Kanunu, 2872 sayılı Çevre Kanunu, 5393 sayılı Belediye Kanunu, 5362 sayılı Esnaf ve Sanatkarlar Kanunu, gibi mevzuat çerçevesinde; işletmeye işyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesi, bunun verilebilmesi için başta yangın yeterlilik belgesi ve imar kanununa ve yönetmeliklere uygunluk vs gibi belgelerin istenmesi, işletme belgesinin verilmesi ve bunun için gerekli kontrol ve denetimin yapılması, çalışma yerinin iş sağlığı ve güvenliği açısından denetlenmesi ve bunun için yangın sensörü, baca vs güvenliğe ilişkin hususların raporlanması gibi tüm hususlar silsile içinde yapılmaktadır.

BELEDİYELERİN YETKİ VE SORUMLULUKLARI

Belediyelerin; İmar Kanunu, Ruhsat ve Denetim Yönetmelikleri, Çevre Kanunu kapsamında denetim yükümlülüğü bulunmaktadır.

Bu kapsamda yerel yönetimler, turizm işletmelerinin inşaat ruhsatlarını, çevre düzenlemelerini ve yapı güvenliğini denetler. İşyeri açma ve çalışma ruhsatını uygun koşulların varlığı halinde verme yetkisi Belediyeye aittir. Ayrıca işletmelerin çevreye olan etkilerini ve çevre düzenlemelerine uyumlarını da kontrol ederler.

3194 sayılı İmar Kanunu ve 5393 sayılı Belediye Kanunu kapsamında belediyelerin denetim alanı:

Belediyeler, turizm işletmelerinin yangın güvenliğiyle ilgili yapılaşma standartlarını denetler. Yangın çıkışı, yangın merdivenleri, yangınla mücadele ekipmanlarının yerleştirilmesi gibi yapısal unsurların imar yönetmeliklerine uygunluğunu kontrol eder.

İmar Kanunu **Madde 2**'de *“Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak planlar ile inşa edilecek resmi ve özel bütün yapılar bu Kanun hükümlerine tabidir.”* denilmektedir.

Bu Kanunda, 22/2/2005 tarihli ve 5302 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu hükümlerine aykırılık bulunması durumunda, 5302 sayılı Kanun hükümlerinin uygulanacağı, söz konusu Kanunun 70. maddesi ile hüküm altına alınmıştır.

İmar Kanunu “İstisnalar” başlıklı **Madde 4** – “2634 sayılı Turizmi Teşvik Kanunu, 2863 sayılı Kültür ve Tabiat Varlıklarını Koruma Kanunu, bu Kanunun ilgili maddelerine uyulmak kaydı ile 2960 sayılı İstanbul Boğaziçi Kanunu ve 3030 sayılı Büyük Şehir Belediyelerinin Yönetimi Hakkında Kanun ile diğer özel kanunlar ile belirlenen veya belirlenecek olan yerlerde, bu Kanunun özel kanunlara aykırı olmayan hükümleri uygulanır.” hükmünü içermektedir.

İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik (Resmî Gazete Tarihi: 10.08.2005 Resmî Gazete Sayısı: 25902)

4. maddesindeki tanımlamalar kısmında Yetkili idare: Belediye sınırları ve mücavir alanlar dışı ile kanunlarda münhasıran il özel idaresine yetki verilen hususlarda il özel idaresini, büyükşehir belediyesi sınırları içinde büyükşehir belediyesinin yetkili olduğu konularda büyükşehir belediyesini, bunların dışında kalan hususlarda büyükşehir ilçe

belediyesini, belediye sınırları ve mücavir alanlar içinde belediyeyi, organize sanayi bölgesi sınırları içinde organize sanayi bölgesi tüzel kişiliğini ..... ifade eder.” şeklinde tanımlanmıştır.

Aynı yönetmeliğin **5. maddesinde** *“İşyerlerinde aranacak genel şartlar”* açıkça belirlenmiş olup, *“Yetkili idareler, işyeri açma ve çalışma ruhsatının verilmesinden sonra yapacakları denetimlerde bu hususların yerine getirilip getirilmediğini kontrol eder”* denilmektedir. Aynı madde **(Değişik üçüncü fıkra: 19/3/2007 – 2007/11882 K.)** *“Turizm İşletme belgeli tesisler, işletme belgesinin düzenlenmesine esas hususlarla ilgili olarak sadece Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından denetlenir. Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm alan ve merkezlerinde Çevresel Etki Değerlendirmesi olumlu kararı veya Çevresel Etki Değerlendirmesi gerekli değildir kararı verilen ve 2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu kapsamında yer alan yatırımlar için işyeri açma ve çalışma ruhsatı, yetkili idareler tarafından başka bir işleme gerek kalmaksızın onbeş gün içinde verilir.”* hükmünü içermektedir.

Buhükme göre eğer bir işletme Turizm İşletme Belgeli tesislerden ise, işletme belgesinin düzenlenmesine esas hususlarla ilgili olarak sadece T.C. Kültür ve

Turizm Bakanlığı tarafından denetlenir.

Umuma açık istirahat ve eğence yerleri için bu hususlar işyeri açma ve çalışma ruhsatı verilmeden önce yerinde kontrol edilir.

Belediye Kanunu'nun "Acil durum plânlaması başlıklı **53. maddesinde;** *"Belediye; yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla beldenin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.*

Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır." denilmektedir.

Toplumsal yaşamın zorunlu gereksinimlerinden olan düzenlilik ve süreklilik isteyen itfaiye hizmeti, niteliği gereği bir kamu hizmetidir. İtfaiye teşkilatı tüm dünyada kurumsallaşmış en yaygın acil durum örgütlerindedir. İlk kurulduğu dönemde görev alanı yangınla mücadeleyle sınırlı olan itfaiye teşkilatı günümüzde daha geniş bir görev alanıyla faaliyet göstermektedir.

Nitekim; 21/10/2006 tarihli ve 26326 sayılı Resmî Gazete’de yayımlanan Belediye İtfaiye Yönetmeliği’nin “İtfaiye Teşkilatının Görevleri” başlıklı **6. maddesinde**; *“...yangınlara müdahale etme ve yangını söndürme görevinin yanı sıra her türlü kaza, çökme, patlama, mahsur kalma ve benzeri durumlarda teknik kurtarma gerektiren olaylara müdahale etmek ve ilk yardım hizmetlerini yürütmek; arazide, su üstü ve su altında her türlü arama ve kurtarma çalışmalarını yapmak, su baskınlarına müdahale etmek ve doğal afetler ile olağanüstü durumlarda kurtarma çalışmalarına katılmak”* gibi pek çok husus itfaiye teşkilatının görevleri arasında sayılmıştır.

İtfaiye hizmeti, yaşam hakkının korunmasını sağlama yönü nedeniyle son derece önemli bir kamusal hizmet alanıdır. Kamu düzeni ve güvenliğini doğrudan ilgilendiren itfaiye hizmetinin bireylerin can ve mal güvenliğini sağlamak amacıyla, hataya ve ihmale yer vermeyecek şekilde hassas ve özenli bir biçimde sunulması gerekir.

Bu hassasiyeti gereği Belediye İtfaiye Yönetmeliği **5/2 maddesinde** *“Belediye itfaiye teşkilatında ihtiyaca göre birimler oluşturulabilir. Birimlerin kurulmasında; beldenin nüfusu, fiziki ve coğrafi*

yapısı, yangın ve diğer afetlere hassasiyeti ile gelişme potansiyeli dikkate alınır.” hükmü getirilmiştir.

Yine aynı yönetmeliğin **6/h** maddesinde; *“Binaların Yangından Korunması Hakkındaki Yönetmelik hükümlerine göre belediye meclisince tespit edilecek ücret karşılığında baca temizliği yapmak ya da belediye tarafından yetkilendirilmiş kişi ve kuruluşlara yaptırmak ve **bacaları yangına karşı önlemler yönünden denetlemek.**”* hükmüne yer verilmiştir. Aynı hükümler 07.07.2022 tarih 2022/373 Sayılı Meclis kararı ile revize edilerek yürürlüğe giren Bolu Belediyesi İtfaiye Müdürlüğü Görev Yetki ve Sorumluluk ve Çalışma Yönergesinde de mevcuttur.

İtfaiye teşkilatının amacı ve mevzuatta sayılan görevleri dikkate alındığında itfaiye faaliyetinin kamu güvenliğini korumak amacıyla kullanılan bir tür idari kolluk görev ve yetkisi olduğu kabul edilmektedir. Ülkemizde itfaiye hizmeti, yerel yönetimler tarafından yerine getirilmektedir. Belediyenin kendisine kanunla verilen itfaiye hizmeti görevinin müşterek mahallî ihtiyaçları karşılamak ve kamu yararını sağlamak amacıyla yapılan genel idare esaslarına göre yürütmekle yükümlü olduğu kamu hizmeti niteliği taşıdığına kuşku bulunmamaktadır.

İtfaiye hizmetinin, belediyelerin gerçekleştirmek zorunda olduğu diğer birçok hizmetten ayıran kendine özgü nitelikleri, bu hizmetin genel idare esaslarına göre memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gereken asli ve sürekli bir görev kapsamında değerlendirilmesini gerekli kılmaktadır. İtfaiye hizmetinin bizzat varlık nedeni ve doğası, Anayasa'nın devletin temel amaç ve görevlerine ilişkin 5. maddesi ve kişinin dokunulmazlığı, maddi ve manevi varlığını koruma ve geliştirme hakkına ilişkin 17. maddesiyle ilgisi ve kamu düzeni ve güvenliğiyle ilişkisi, anılan hizmetin genel idare esaslarına göre memurlar ve diğer kamu görevlileri eliyle yürütülmesi gereken asli ve sürekli bir görev olduğunu daha belirgin olarak ortaya koymaktadır. (Anayasa Mahkemesi'nin 26.06.2019 tarih ve 2019/27 E. 2019/56 K. sayılı kararı), (Anayasa Mahkemesi'nin 01.04.2015 tarih ve 2013/50 E., 2015/38 K. sayılı kararı)

Belediye itfaiye teşkilatları, turizm işletmelerinde yangın güvenliği tedbirlerinin alınması, yangın söndürme ekipmanlarının uygunluğu, yangın çıkışı, yangın alarm sistemleri gibi konularda denetim yapar. İtfaiye ekipleri ayrıca, işletmelerin yangın güvenliği yönetmeliğine uygun olup olmadığını kontrol eder.

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelik:

Yönetmeliğin çeşitli maddelerinde: Sulu boru sistemi, tek yönlü kaçış mesafesi, Türk Standartları Enstitüsünce yürürlüğe konulmuş Türk standartlarını, yağmurlama (sprinkler) sistemi, yangın algılama ve uyarı sistemleri, alarm sistemi, yangına karşı dayanım (direnç), ürünün yangına tepkisi, yangın bölgesi (zonu), yangın kesici, yangın duvarı, yangın güvenlik holü, yangın kapısı, yangın kompartımanı, yangın perdesi, yırtılma yüzeyi, yapı sorumluları, döşemeler, cephe ve çatı özellikleri, binalarda kullanılacak yapı malzemeleri, kaçış güvenliği esasları, kaçış yolları çıkış kapasitesi ve kaçış uzaklığı, kaçış yolu sayısı ve genişliği, korunumlu iç kaçış koridorları ve geçitler, dış kaçış geçitleri, kaçış merdivenleri, havalandırma, acil çıkış zorunluluğu, acil durum aydınlatması ve yönlendirmesi, yangın tahliye projesinin ne olduğu tanımlanmış ve açıklanmış bulunmaktadır.

Yönetmelik hükümlerinin uygulanmasından; yapı ruhsatı vermeye yetkili idareler, yatırımcı kuruluşlar, yapı sahipleri, işveren veya temsilcileri, tasarım ve uygulamada görevli mimar ve mühendisler ile uygulayıcı yükleniciler ve imalatçılar, yapı yapılmasında ve kullanımında görev alan müşavir,

danışman, proje kontrol, yapı denetimi ve işletme yetkilileri, görevli, yetkili ve sorumludur.

Bu Yönetmelik hükümlerine uyulmaması sebebiyle meydana gelen yangın hasarlarından dolayı; Yapı inşasında yer alan yapı sahipleri, işveren ve işveren temsilcileri, tasarımda, uygulamada ve denetimde görevli mimar ve mühendisler, yapı denetimi kuruluşları, müteahhitler, imalatçılar ve danışmanları, kusurlarına göre sorumludur.

Binaların yangın algılama ve söndürme projeleri tesisat projelerinden ayrı olarak hazırlanır. Tahliye projeleri, konutlar hariç olmak üzere, yüksek yapılarda ve yapı inşaat alanı 5000 m²'den fazla olan yapılarda mimari projelerden ayrı olarak hazırlanır. Diğer yapılarda ise, mimari projelerde gösterilir. Projeler; ilgili belediye itfaiye birimlerinin uygun görüşü alındıktan sonra, belediye ve mücavir alan sınırları içerisinde belediyelerce, belediye ve mücavir alan sınırları dışında ise valiliklerce onaylanarak uygulanır.

Yapı ruhsatı vermeye yetkili merciler; yangın söndürme, algılama ve tahliye projelerinin ve uygulamalarının bu Yönetmelik hükümlerine uygun olup olmadığını denetler.

“Binanın kaçış yolları, yangın merdivenleri, varsa itfaiye asansörleri, yangın dolapları, itfaiye su verme ağızları, yangın pompaları ile jeneratörün yeri işaretlendiği yangın tahliye projeleri, bina girişinde ve yangın sırasında itfaiyenin kolaylıkla ulaşabileceği bir yerde bulundurulur.” hükmü de Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelikte yer almıştır.

Binaların Yangından Korunması Hakkında Yönetmelikte, Oteller ile ilgili Yönetmeliğin **50. maddesinde** ayrıntıları ile yönetmeliğe uygunluk şartları madde madde yazılmış olup bu şartlara yangın mahallinde uyulup uyulmadığı hususları önem arz etmektedir.

Yine Yönetmeliğin **57. maddesinde** otel mutfaklarında alınması gereken tedbirlere ilişkindir. 100'den fazla kişiye hizmet veren mutfakların davlumbazlarına otomatik söndürme sistemi yapılması ve ocaklarda kullanılan gazın özelliklerine göre gaz algılama, gaz kesme ve uyarı tesisatının kurulması şart olduğu ve mutfak ve çay ocakları binanın diğer kısımlarından en az 120 dakika süreyle yangına dayanıklı bölmeler ile ayrılmış biçimde konumlandırılması gerektiği, bölme olarak ahşap ve diğer kolay yanıcı maddelerin kullanılmayacağı açıkça belirtilmiştir.

Yönetmeliğin **84. ve 100. maddelerinde** “acil aydınlatma, yönlendirme ve yangın algılama ve uyarı sistemleri, yangın söndürme sistemlerinin; bina sahibinin ve yöneticinin veya bunların yazılı olarak sorumluluklarını devrettiği bina yetkilisinin sorumluluğu altında, ilgili standartlarda belirtilen sistemin gerektirdiği periyodik kontrole, teste ve bakıma tabi tutulacağı.” defaten belirtilmiştir.

Yangın güvenliği sorumluluğuna ilişkin **124. maddenin 1. Fıkrasında;** “*Yapı, bina, tesis ve işletmelerde yangın güvenliğinden; kamu ve özel kurum ve kuruluşlarda en büyük amir, diğer bina, tesis ve işletmelerde ise sahip veya yöneticiler sorumludur.*” denilmektedir.

MADDE 131 - (1) “*Bu Yönetmelik hükümlerinin uygulanıp uygulanmadığını ise özel yapı, bina, tesis ve işletmeler, mahalli itfaiye teşkilatı ile bunların bağlı veya ilgili olduğu bakanlık ve kamu kurum ve kuruluşlarının müfettişi, kontrolör veya denetim elemanları tarafından denetlenir.*”

MADDE 170 - (1) “*İçişleri Bakanlığı ile Bayındırlık ve İskân Bakanlığınca müştereken hazırlanan bu Yönetmelik yayımı tarihinde yürürlüğe girer.*” denilmektedir.

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YETKİ VE SORUMLULUKLARI

2634 sayılı Turizm Teşvik Kanunu'nda; turizm işletmeleri, oteller, restoranlar, seyahat acenteleri ve diğer turizm hizmetlerinin T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı tarafından denetleneceği belirtilmiştir. Bu kapsamda Bakanlık, işletmelerin belgelerini ve ruhsatlarını denetler, işletmelerin mevzuata uygunluğunu kontrol eder.

28 Temmuz 2021 tarih ve 31551 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanan Turizmi Teşvik Kanunu İle Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair 7334 Sayılı Kanunun 6. maddesinde; 2634 sayılı Kanunun 8. maddesi ile yatırımcılara yapılacak tahsis konusunda Kültür Turizm Bakanlığı'na münhasır yetki verildiği görülmektedir.

2634 sayılı Kanunun “Denetim yetkisi” başlıklı **30. maddesinde**; “Belge talebinde bulunan işletmelerin belgelendirilmesine esas denetimleri, belgeli yatırım ve işletmelerin niteliklerine ilişkin denetimleri ve işletmeleri sınıflandırma yetkisi Bakanlığa aittir.

Bakanlık gerek görmesi durumunda, denetim yetkisini sınırlarını belirlemek kaydıyla valilik vasıtasıyla da kullanabilir.

Bakanlık, Türkiye Turizm Tanıtım ve Geliştirme Ajansı ile iş birliği halinde, ülke turizminin uluslararası standartlarda geliştirilmesi, turizm faaliyetlerinin sürdürülebilir, çevreye duyarlı ve güvenli bir ortamda gerçekleştirilmesi, ülke turizm ürünlerinin uluslararası alanda tanıtılması ve pazarlanmasına katkı sağlaması amacıyla, yetki verilecek Türk Akreditasyon Kurumundan akredite ve uluslararası faaliyette bulunan denetim firmaları aracılığıyla sertifika programları uygulayabilir. Denetim firmalarının nitelikleri, belirlenme ilkeleri, görevleri, yetkileri ile gerçeğe aykırı tespitler için uygulanacak usul ve esaslar Bakanlık tarafından belirlenir.” denilmektedir.

2634 sayılı Kanunun “yönetmelikler” başlıklı 37. Maddesinde ise;

“A. Cumhurbaşkanı kararı ile yürürlüğe girecek yönetmeliklerle düzenlenecek hususlar:

(2) Turizm yatırımı ve turizm işletmesi belgelerinin verilmesi, bu işletmelerin yönetim,

personel ve işletme özellikleri ile uymak zorunda oldukları fiziki şartlar ve diğer konular,

(3) İnsan ve çevre sağlığı ile can ve mal güvenliği de dahil olmak üzere; belgeli yatırım ve işletmelerin belgeye esas olan vasıflarının, tarifelerinin, temizlik, intizam, servis, idare ve işletme tarzları ile diğer hususların denetlenmesine ve denetleme elemanlarının niteliklerine, atanmalarına ve yetkilerine ait konuları belirler” hükmüne haizdir.

Yine 37. maddenin 3. fıkrasının C. bendinde; “Kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezleri içinde imar planları ile turizme ayrılan yerlerdeki taşınmazların üzerinde yer alan Bakanlıktan belgeli turizm tesislerinin yüksek nitelikli ve çevreye duyarlı hale getirilmesi için bu tesislerin plan, fen, sağlık ve sürdürülebilir çevre şartlarına uygun yapı ve yapılaşma koşulları ile projelendirilmelerine ilişkin hususlar, Bakanlıkça hazırlanacak yönetmeliklerle düzenlenir” denilmektedir.

Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine İlişkin Yönetmelik (Yayımlandığı Resmî Gazetenin Tarihi: 21/6/2005 No : 25852)

“Turizm belgesi başvurularının değerlendirilmesi”

başlıklı **8. Maddesinde** (Değişik: 3/1/2011-2011/1271 K.) *Turizm işletmesi belgeli veya kısmî turizm işletmesi belgeli tesislerde ilave yapılaşma ile kapasite değişikliği taleplerinde veya bu durumun denetimde tespiti hâlinde, ilgili idare tarafından düzenlenmiş işyeri açma ve çalışma ruhsatı veya mevcut işyeri açma ve çalışma ruhsatının geçerliliğine ilişkin yazı istenir.*

Denetimlerde; Yönetmelikte belirtilen metrik limitlere ilişkin olarak, işlev ve yöre özellikleri göz önünde bulundurularak limitlerin en fazla yüzde onu oranındaki uyumsuzluklar uygun görülebilir.” hükmünü içermektedir.

6 Temmuz 2019 tarih 30823 sayılı Resmî Gazete yayımlanan Turizm Tesisleri Uygulama Yönetmeliği'nin “Kapsam” başlıklı **2. maddesinin 1. fıkrasında** *“Bu Yönetmelik; kültür ve turizm koruma ve gelişim bölgeleri ile turizm merkezleri içinde bulunan ve bu Yönetmelikte tanımlanan Kültür ve Turizm Bakanlığından belgeli turizm tesislerinin yüksek nitelikli hale getirilmesi için bu tesislerin plan, fen, sağlık ve sürdürülebilir çevre şartlarına uygun yapı ve yapılaşma koşulları ile projelendirilmelerine ilişkin usul ve esasları kapsar.*

(2) Bu Yönetmelik hükümleri, bu Yönetmeliğin

yürürlüğe girdiği tarihten önce tespit ve ilân edilen turizm bölgeleri ve turizm alanları hakkında da uygulanır .” denilmektedir

Cumhurbaşkanı Kararı ile 1/6/2019 Tarih, 30791 Sayılı Resmi Gazetede yayımlanan 1134 sayılı Turizm Tesislerinin Niteliklerine İlişkin Yönetmelik;

Turizm belgesi işlemleri başlıklı 9. maddesi açıkça belgelendirme, denetim faaliyetlerinin Kültür ve Turizm Bakanlığınca aşağıdaki usulle yapılacağını belirtmiştir.

MADDE 9 - *“(1) (Değişik: RG-8/4/2021-31448-C.K.-3793/2 md.) Belgelendirilmeye ilişkin tüm başvurular ile tüzel kişilerin talep ve bildirimlerine ilişkin diğer başvurular e-Devlet üzerinden yapılır. Bu madde kapsamında olan ancak e-Devlet üzerinden yapılmayan fiziki başvurular değerlendirilmeye alınmadan başvuru sahibine iade edilir.*

(2) (Ek cümle: RG-16/3/2023-32134-C.K.-6969/5 md.) Başvurularda, Bakanlıkça belirlenen tesisler için Kanun kapsamında alınması zorunlu tutulan sertifika ile Bakanlıkça zorunlu tutulan belgeler istenilebilir. Bakanlık tarafından başvuru evrakı incelenerek uygun görülmeyen başvurular gerekçesi belirtilerek reddedilir.

(3) Başvuru evrakının incelenmesi sonucunda;

a) Yatırım belgesi talepleri ile turizm işletmesi belgesinden kısmi turizm işletmesi belgesine geçiş taleplerinde evrak üzerinden yapılan incelemede, başvurusu uygun görülenler belgelendirilir.

b) Turizm yatırımı belgeli tesislerin kısmi turizm işletmesi belgesi veya turizm işletmesi belgesine geçişlerinde, başvuru evrakı uygun görülenler denetim programına alınır. Yapılan belgelendirme denetimi sonucunda giderilebilir eksiklik tespit edilmesi halinde belge sahibine bir defaya mahsus olmak üzere süre verilir.

c) Doğrudan kısmi turizm işletmesi belgesi veya turizm işletmesi belgesi taleplerinde, başvuru evrakı uygun görülenler denetim programına alınır. Yapılan belgelendirme denetiminde sadece evrak eksikliğinin bulunması durumunda, eksik evrakın tamamlanması için bir defaya mahsus olmak üzere otuz gün süre verilir. Belgelendirme denetimi sonucunda uygun görülmeyen veya verilen sürede uygun evrak gönderilmeyen başvurular gerekçesi belirtilerek reddedilir.

(4) (Değişik: RG-30/12/2021-31705-CK-5026/1 md.) Doğrudan kısmi turizm işletmesi belgesi veya turizm

işletmesi belgesi talepleri ile belgeli işletmelerin sınıflandırma taleplerinde; ilk belgelendirme denetimi veya sınıflandırma çalışması sonucunda talebi uygun görülmeyenlere yazılı tebligat yapılır. Tebligat tarihinden itibaren bir yıl içerisinde yapacakları ikinci talebin de uygun görülmemesi halinde, ikinci belgelendirme denetimi veya sınıflandırma çalışmasının sonucunun tebliğ tarihinden itibaren altı ay geçmedikçe aynı tür için yapılacak yeni talep değerlendirilmez. Bu hüküm, konaklama tesislerine ilişkin doğrudan kısmi turizm işletmesi belgesi veya turizm işletmesi belgesi taleplerinde uygulanmaz.

(5) Kısmi turizm işletmesi belgesi veya turizm işletmesi belgesi düzenlendikten sonra, belge ile belgeye esas işyeri açma ve çalışma ruhsatının birer örneği ruhsatı düzenleyen kurum veya kuruluşa gönderilir.

(6) Turizm işletmesi belgeli veya kısmi turizm işletmesi belgeli tesislerde ilave yapılaşma ile kapasite değişikliği tespit edilmesi veya belge sahibi tarafından kapasite değişikliği talebinde bulunulması halinde, belge sahibinden başkaca bilgi ve belge istenilmeksizin, işyeri açma ve çalışma ruhsatını düzenleyen kurum veya kuruluşa bilgi verilerek

belgelendirme işlemleri yürütülür. İşyeri açma ve çalışma ruhsatının geçerliliğine ilişkin yazının veya yeni tarihli işyeri açma ve çalışma ruhsatının belge sahibi tarafından Bakanlığa sunulması halinde ilgili kurum veya kuruluşa ayrıca bilgi verilmeksizin işlemler sürdürülür.

(7) İşyeri açma ve çalışma ruhsatını düzenleyen kurum veya kuruluş, ruhsata ilişkin her türlü değişiklik veya iptal işlemini Bakanlığa bildirmekle yükümlüdür.”

Yine aynı Yönetmeliğin “Belgelendirme denetimi ve sınıflandırma çalışması” başlıklı 11. maddesinde;

“MADDE 11- (1) Turizm yatırımı belgesinin kısmi turizm işletmesi belgesine veya turizm işletmesi belgesine geçişi veya kısmi turizm işletmesi belgesinin turizm işletmesi belgesine geçişi ile doğrudan kısmi turizm işletmesi belgesi veya turizm işletmesi belgesi taleplerinde tesisler; **asgari nitelikler, kapasite, fiziki özellikler, kullanılan malzeme standardı, işletme ve hizmet kalitesi, temizlik, bakım ve hijyen ile personelin nitelikleri ve eğitim düzeyi gibi ölçütler dikkate alınarak;**

a) Bir, iki ve üç yıldızlı oteller hariç olmak üzere, bu Yönetmelikte sınıfı bulunan tesislerde, mahallinde

belgelendirme heyeti tarafından puanlama sistemine dayalı değerlendirme formu uygulamak suretiyle denetim yapılarak,

b) Bu Yönetmelikte sınıfı bulunmayan tesisler ile bir, iki ve üç yıldızlı otellerde ise denetim yapılarak, değerlendirilir.” denilmektedir.

“Değerlendirme Kurulu” başlıklı **Madde 12-** “(1) Değerlendirme Kurulu; Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürlüğünün bağlı olduğu Bakan Yardımcısının başkanlığında, Yatırım ve İşletmeler Genel Müdürü ve Turizm İşletmeleri Belgelendirme ve Geliştirme Daire Başkanlığının bağlı olduğu Genel Müdür Yardımcısı, Kontrolörler Kurulu Başkanı ile Turizm İşletmeleri Belgelendirme ve Geliştirme Daire Başkanından oluşur.

(2) Değerlendirme Kurulu gerekli gördüğü hallerde görüş almak üzere konusunda uzman kişileri çağırabilir.

.. (5) Kurul kararları Bakan onayı ile yürürlüğe girer.” hükmünü içermektedir.

“Turizm Tesislerinin Genel Asgari Nitelikleri” ana başlığında

“Yerleşme özellikleri ve konaklama birimlerinin düzenlenmesi” başlıklı 13. Maddede; (Değişik başlık: RG-16/3/2023-32134-CK-6969/8 md.)

MADDE 13- (1) *Tesisler; bu Yönetmelikte öngörülen ve kullanım amacına uygun ölçülerde, kaliteli ve nitelikli tefriş ve donanım elemanları ile fonksiyonuna uygun dekore edilmiş ve kullanım amacına uygun büyüklüğe sahip mahallerde ve yapılarda gerçekleştirilir. Turizm tesisinin dış cephe, iç duvar, zemin, tavan, çatı kaplama malzemelerinin bakımlı ve nitelikli olması gerekir.*

... Konaklama hizmeti verilen tesisler, tek bir bağımsız bölüm olarak değerlendirilir.

“Personelin nitelikleri ve personele yönelik düzenlemeler” başlığında Madde 15- (1) Bakanlık tarafından belgelendirilen veya belge talebinde bulunulan tesislerde turizm alanında tecrübeli, eğitilmiş veya sertifikalı personel istihdam edilir.

... İşletmelerde ilk yardım konusunda sertifikalı personel çalıştırılır.” hükmü bulunmaktadır.

MADDE 17- (1) *Turizm tesislerinde, her türlü tesisatın tasarımında, kullanılan yapı malzemelerinin seçiminde, suyun temizliğinde*

ve dezenfekte edilmesinde, yiyecek ve içecek maddelerinin hazırlanmasında, depolanmasında ve saklanmasında insan ve çevre sağlığının korunması ve geliştirilmesine yönelik hijyen ve sağlık kurallarına uyulur.

... (5) Turizm tesislerinin çevresinde, tesis girişlerinde ve genel kullanım alanlarında müşterilerin ve personelin güvenliğinin sağlanmasına yönelik elektronik ve fiziki güvenlik önlemleri alınır. Her türlü tesisat, elektrik ve mekanik donanımlarının standartlara uygun ve nitelikli olması ve ayrıca bakımının düzenli yapılması zorunludur. Teras, balkon, merdiven, açık koridorlar gibi dolaşım alanlarında; uygun malzeme ve ölçülerde korkuluk düzenlenir, pencerelerde düşmeyi önleyecek önlemler alınır. Cam ve kaygan yüzeyler ile kot farkı olan yerlerde uyarı işaretleri bulundurulur.

Konaklama tesislerinin asgari nitelikleri **18. Maddede** tek tek düzenlenmiş olup; *“odaların Uygun tefriş elemanlarıyla, nitelikli zemin kaplaması ile tefriş edileceği, Odalarda duman dedektörü bulunacağı”* belirtilmiştir.

Bu yönetmelik gereği düzenlenen Turizm Tesislerinin Belgelendirilmesine ve Niteliklerine

İlişkin Yönetmeliğin Uygulanmasına Dair Tebliğ (Tebliğ No: 2005/1)

“Doğrudan turizm işletmesi belgesi talebi” başlıklı **10. maddesinde;** *"Doğrudan turizm işletmesi belgesi taleplerinde;*

a) Yönetmelikte ve bu Tebliğde istenilen belgeler ile yapılan başvuruları incelenerek uygun bulunan tesisler için inceleme raporu düzenlenir. Bu raporda;

.. 6 - Tesisin Yönetmelik hükümlerine uygunluğu, konularına yer verilir.

b) Yapılan inceleme sonucunda; başvurusu uygun görülenler denetime alınır, başvurusu uygun görülmeyenlerin evrakı, gerekçeli yazı ile başvuru sahibine iade edilir.

c) Yapılan denetim sonucunda;

1 - Belgelendirilmeleri uygun görülen tesislere Makam Oluru veya Değerlendirme Kurulu Kararı ile belge düzenlenir

2 - Belgelendirilmeleri uygun görülmeyen tesislere ilişkin; denetim raporu sonucu veya gerekçeli Değerlendirme Kurulu Kararı başvuru sahibine tebliğ edilir.” denilmektedir.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı'nın Yetki ve Sorumlulukları

4857 sayılı İş Kanunu, 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu gereğince Turizm sektöründeki çalışanların iş güvenliği, çalışma şartları ve sigorta işlemleri T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı tarafından denetlenir. İşyerlerinin iş sağlığı ve güvenliği standartlarına uygunluğu kontrol edilir.

T.C. Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığı, çalışma koşulları, iş güvenliği ve çalışanların sigorta durumları, mücavir alan dışındaki turizm işletmelerinde de bu bakanlık tarafından denetlenir. İşçilerin güvenli, sağlıklı ve yasal şartlarda çalışıp çalışmadığı kontrol edilir,

İş Kanunu'nun Çalışma Hayatının Denetimi ve Teftişinde Devletin yetkisi" başlıklı **91. Maddesinde**; *"Devlet, çalışma hayatı ile ilgili mevzuatın uygulanmasını izler, denetler ve teftiş eder. Bu ödev Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığına bağlı ihtiyaca yetecek sayı ve özellikle teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerince yapılır.*

(Ek fıkra: 13/2/2011-6111/77 md.; Değişik fıkra: 12/10/2017-7036/13 md.) İşçilerin kanundan, iş ve toplu iş sözleşmesinden doğan bireysel alacaklarına ilişkin başvuruları üzerine, iş sözleşmesinin devam etmesi kaydıyla birinci fıkra hükmü uyarınca işlem yapılabilir.

Askeri işyerleriyle yurt güvenliği için gerekli maddeler üretilen işyerlerinin denetim ve teftişi konusu ve sonuçlarına ait işlemler Milli Savunma Bakanlığı ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığınca birlikte hazırlanacak yönetmeliğe göre yürütülür.” denilmektedir.

İş Kanunu'nun “Yetkili makam ve memurlar” başlıklı **92. maddesinde**; “91. madde hükmünün uygulanması için iş hayatının izlenmesi, denetlenmesi ve teftişiyle ödevli olan iş müfettişleri, işyerlerini ve eklentilerini, işin yürütülmesi tarzını ve ilgili belgeleri, araç ve gereçleri, cihaz ve makineleri, ham ve işlenmiş maddelerle, iş için gerekli olan malzemeyi 93. maddede yazılı esaslara uyarak gerektiği zamanlarda ve işçilerin yaşamına, sağlığına, güvenliğine, eğitimine, dinlenmesine veya oturup yatmasına ilişkin tesis ve tertipleri her zaman görmek, araştırmak ve incelemek ve bu Kanunla suç sayılan eylemlere rastladığı zaman bu

hususla Cumhurbaşkanınca çıkarılan yönetmelikte açıklanan şekillerde bu halleri önlemek yetkisine sahiptirler.

(Değişik ikinci fıkra: 13/2/2011-6111/78 md.) Teftiş, denetleme ve incelemeler sırasında işverenler, işçiler ve bu işle ilgili görülen başka kişiler izleme, denetleme ve teftişle görevli iş müfettişleri (...) 26 tarafından çağrıldıkları zaman gelmek, ifade ve bilgi vermek, gerekli olan belge ve delilleri getirip göstermek ve vermek; iş müfettişlerinin birinci fıkrada yazılı görevlerini yapmaları için kendilerine her çeşit kolaylığı göstermek, bu yoldaki isteklerini geciktirmeksizin yerine getirmekle yükümlüdürler.

(Değişik üçüncü fıkra: 13/2/2011 - 6111 / 78 md.) Çalışma hayatını izleme, denetleme ve teftiş yetkili iş müfettişleri (...) 26 tarafından tutulan tutanaklar aksi kanıtlanıncaya kadar geçerlidir. İş müfettişleri tarafından düzenlenen raporların ve tutulan tutanakların işçi alacaklarına ilişkin kısımlarına karşı taraflarca otuz gün içerisinde yetkili iş mahkemesine itiraz edilebilir. İş mahkemesinin kararına karşı taraflarca 5521 sayılı Kanununun 8. maddesine göre kanun yoluna başvurulabilir. Kanun yoluna başvurulması iş mahkemesince hüküm altına alınan işçi alacağının tahsiline engel teşkil etmez.” denilmektedir.

İş Kanunu'nun "Zabitanın Yardımı" başlıklı **97. maddesinde**; *"Bu Kanun hükümlerinin tam ve gerektiği gibi uygulanabilmesi için işyerlerini teftiş ve denetlemeye yetkili iş müfettişlerinin gerekli görmeleri ve istemeleri halinde, zabıta kuvvetleri, bu iş müfettişlerinin görevlerini iyi bir şekilde yapabilmelerini sağlamak üzere her türlü yardımda bulunmakla yükümlüdürler."* denilmektedir.

6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun **3. maddesinin "ö" bendinde**; *"Risk değerlendirmesi: İşyerinde var olan ya da dışarıdan gelebilecek tehlikelerin belirlenmesi, bu tehlikelerin riske dönüşmesine yol açan faktörler ile tehlikelerden kaynaklanan risklerin analiz edilerek derecelendirilmesi ve kontrol tedbirlerinin kararlaştırılması amacıyla yapılması gerekli çalışmaları,*

10. maddesinin 4. bendinde; *İşveren, iş sağlığı ve güvenliği yönünden çalışma ortamına ve çalışanların bu ortamda maruz kaldığı risklerin belirlenmesine yönelik gerekli kontrol, ölçüm, inceleme ve araştırmaların yapılmasını sağlar."* denilmektedir.

Yine 6331 sayılı İş Sağlığı ve Güvenliği Kanunu'nun "Acil durum planları, yangınla mücadele ve ilkyardım"

başlıklı **11. maddesinde**; “(1) İşveren; a) Çalışma ortamı, kullanılan maddeler, iş ekipmanı ile çevre şartlarını dikkate alarak meydana gelebilecek acil durumları önceden değerlendirerek, çalışanları ve çalışma çevresini etkilemesi mümkün ve muhtemel acil durumları belirler ve bunların olumsuz etkilerini önleyici ve sınırlandırıcı tedbirleri alır.

b) Acil durumların olumsuz etkilerinden korunmak üzere gerekli ölçüm ve değerlendirmeleri yapar, acil durum planlarını hazırlar.

c) Acil durumlarla mücadele için işyerinin büyüklüğü ve taşıdığı özel tehlikeler, yapılan işin niteliği, çalışan sayısı ile işyerinde bulunan diğer kişileri dikkate alarak; önleme, koruma, tahliye, yangınla mücadele, ilk yardım ve benzeri konularda uygun donanıma sahip ve bu konularda eğitilmiş yeterli sayıda kişiyi görevlendirir, araç ve gereçleri sağlayarak eğitim ve tatbikatları yaptırır ve ekiplerin her zaman hazır bulunmalarını sağlar.

ç) Özellikle ilk yardım, acil tıbbi müdahale, kurtarma ve yangınla mücadele konularında, işyeri dışındaki kuruluşlarla irtibatı sağlayacak gerekli düzenlemeleri yapar.” denilmektedir.

Aynı kanunun “Teftiş, inceleme, araştırma,

müfettişin yetki, yükümlülük ve sorumluluğu” başlıklı **24. maddesinde**; “(1) *Bu Kanun hükümlerinin uygulanmasının izlenmesi ve teftişi, iş sağlığı ve güvenliği yönünden teftiş yapmaya yetkili Bakanlık iş müfettişlerince yapılır. Bu Kanun kapsamında yapılacak teftiş ve incelemelerde, 4857 sayılı Kanununun 92, 93, 96, 97 ve 107 nci maddeleri uygulanır.*

(2) *Bakanlık, işyerlerinde iş sağlığı ve güvenliği konularında ölçüm, inceleme ve araştırma yapmaya, bu amaçla numune almaya ve eğitim kurumları ile ortak sağlık ve güvenlik birimlerinde kontrol ve denetim yapmaya yetkilidir. Bu konularda yetkilendirilenler mümkün olduğu kadar işi aksatmamak, işverenin ve işyerinin meslek sırları ile gördükleri ve öğrendikleri hususları tamamen gizli tutmakla yükümlüdür. Kontrol ve denetimin usul ve esasları Bakanlıkça düzenlenir.”* denilmektedir.

Kanunun “İşin Durdurulması” başlıklı **25. maddesinde** ise; “(1) *İşyerindeki bina ve eklentilerde, çalışma yöntem ve şekillerinde veya iş ekipmanlarında çalışanlar için hayati tehlike oluşturan bir husus tespit edildiğinde; bu tehlike giderilinceye kadar, hayati tehlikenin niteliği ve bu tehlikeden doğabilecek riskin etkileyebileceği alan ile çalışanlar dikkate*

alınarak, işyerinin bir bölümünde veya tamamında iş durdurulur. Ayrıca çok tehlikeli sınıfta yer alan maden, metal ve yapı işleri ile tehlikeli kimyasallarla çalışılan işlerin yapıldığı veya büyük endüstriyel kazaların olabileceği işyerlerinde, risk değerlendirmesi yapılmamış olması durumunda iş durdurulur.

(2) İş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili üç iş müfettişinden oluşan heyet, iş sağlığı ve güvenliği bakımından teftişe yetkili iş müfettişinin tespiti üzerine gerekli incelemeleri yaparak, tespit tarihinden itibaren iki gün içerisinde işin durdurulmasına karar verebilir. Ancak tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi hâlinde; tespiti yapan iş müfettişi, heyet tarafından karar alınıncaya kadar geçerli olmak kaydıyla işi durdurur.

(3) İşin durdurulması kararı, ilgili mülki idare amirine ve işyeri dosyasının bulunduğu Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğüne bir gün içinde gönderilir. İşin durdurulması kararı, mülki idare amiri tarafından yirmidört saat içinde yerine getirilir. Ancak, tespit edilen hususun acil müdahaleyi gerektirmesi nedeniyle verilen işin durdurulması kararı, mülki idare amiri tarafından aynı gün yerine getirilir.” denilmektedir.

29.12.2012 tarih 28512 sayılı Resmi Gazetede yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliği Hizmetleri Yönetmeliği 5. maddede İşverenin iş sağlığı ve güvenliği hizmetleri ile ilgili yükümlülükleri tek tek sayılmıştır.

İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği (Resmî Gazete Tarihi: 29.12.2012 Resmî Gazete Sayısı: 28512)

İşveren yükümlülüğü

MADDE 5 - (1) İşveren; çalışma ortamının ve çalışanların sağlık ve güvenliğini sağlama, sürdürme ve geliştirme amacı ile iş sağlığı ve güvenliği yönünden risk değerlendirmesi yapar veya yaptırır.

Tehlikenin tanımlanması İş Sağlığı ve Güvenliği Risk Değerlendirmesi Yönetmeliği'nin "Risk değerlendirmesi ekibi" başlıklı **6. maddesinde** risk değerlendirmesinin; işverenin oluşturacağı bir ekip tarafından gerçekleştirileceği, ekipte aşağıda belirtilen kişilerin bulunması gerektiği belirtilmiştir.

- a) İşveren veya işveren vekili.
- b) İşyerinde sağlık ve güvenlik hizmetini yürüten iş güvenliği uzmanları ile işyeri hekimleri.
- c) İşyerindeki çalışan temsilcileri.

ç) İşyerindeki destek elemanları.

d) İşyerindeki bütün birimleri temsil edecek şekilde belirlenen ve işyerinde yürütülen çalışmalar,

mevcut veya muhtemel tehlike kaynakları ile riskler konusunda bilgi sahibi çalışanlar.

Yapılmış olan risk değerlendirmesi;

- Çok tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde en fazla iki yıl,
- Tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde en fazla dört yıl,
- Az tehlikeli sınıfta yer alan işyerlerinde ise en fazla altı yıl, süreyle geçerlidir.

İşyerlerinin iş sağlığı ve güvenliği açısından yer aldığı tehlike sınıfları ise 26/12/2012 tarihli ve 28509 sayılı Resmi Gazete yayımlanan İş Sağlığı ve Güvenliğine İlişkin İşyeri Tehlike Sınıfları Tebliği ekinde yer alan İşyeri Tehlike Sınıfları Listesi'nde belirtilmiştir.

Yapılmış olan risk değerlendirmesinin, tehlike sınıfına göre; çok tehlikeli işyerlerinde en geç iki yılda bir, tehlikeli işyerlerinde en geç dört yılda bir, az tehlikeli işyerlerinde ise en geç altı yılda bir yenilenmesi gerekir.

Ayrıca, geçerlilik süresi dolmamış olsa bile, aşağıda belirtilen durumlarda ortaya çıkabilecek yeni risklerin, işyerinin tamamını veya bir bölümünü etkiliyor olması göz önünde bulundurularak risk değerlendirmesinin tamamen veya kısmen yenilenmesi gerekir;

- a) İşyerinin taşınması veya binalarda değişiklik yapılması.
- b) İşyerinde uygulanan teknoloji, kullanılan madde ve ekipmanlarda değişiklikler meydana gelmesi.
- c) Üretim yönteminde değişiklikler olması.
- ç) İş kazası, meslek hastalığı veya ramak kala olay meydana gelmesi.
- d) Çalışma ortamına ait sınır değerlere ilişkin bir mevzuat değişikliği olması.
- e) Çalışma ortamı ölçümü ve sağlık gözetim sonuçlarına göre gerekli görülmesi.
- f) İşyeri dışından kaynaklanan ve işyerini etkileyebilecek yeni bir tehlikenin ortaya çıkması.

MADDE 8 - (1) Tehlikeler tanımlanırken çalışma

ortamı, çalışanlar ve işyerine ilişkin ilgisine göre asgari olarak aşağıda belirtilen bilgiler toplanır.

VALİLİK-İL ÖZEL İDARESİ'NİN YETKİ VE SORUMLULUKLARI

3360 sayılı İl Özel İdaresi Kanunu'nun "İl Özel İdaresinin Görev ve Sorumlulukları" başlıklı **6. maddesinde**; *"İmar, yol, su, kanalizasyon, katı atık, çevre, acil yardım ve kurtarma; orman köylerinin desteklenmesi, ağaçlandırma, park ve bahçe tesisine ilişkin hizmetleri belediye sınırları dışında yapacağı, il çevre düzeni plânı; valinin koordinasyonunda, büyükşehirlerde büyükşehir belediyeleri, diğer illerde il belediyesi ve il özel idaresi ile birlikte yapılacağı, il çevre düzeni plânının belediye meclisi ile il genel meclisi tarafından onaylanacağı"* belirtilmiştir.

İl Özel İdaresi'nin hizmetleri açısından hizmetlerin diğer mahallî idareler ve kamu kuruluşları arasında bütünlük ve uyum içinde yürütülmesine yönelik koordinasyon kanun kapsamında o ilin valisi tarafından sağlanır.

Yine İl Özel İdaresi Kanunu'nun "İl Özel İdaresinin

Yetkileri ve İmtiyazları” başlıklı **7. maddesinde** “g” fıkrasında; Belediye sınırları dışındaki gayri sıhî müesseseler ile umuma açık istirahat ve eğlence yerlerine ruhsat vermek ve denetleme (Ek cümle: 6/3/2007-5594/4 md.) görevi de İl Özel İdaresine verilmiştir.

7. maddenin “h” fıkrasında; (Ek: 4/4/2015-6645/83 md.) Belediye sınırları dışında, yapı ruhsatı veya yapı kullanma izni hangi idare tarafından verilmiş olursa olsun, hizmete sunulacak olan asansörlerin tescilini yapmak, ilgili teknik mevzuat çerçevesinde yıllık periyodik kontrollerini yapmak ya da yetkilendirilmiş muayene kuruluşları aracılığıyla yaptırmak, gerekli hâllerde asansörleri hizmet dışı bırakma yetkisi de İl Özel İdarelerine bırakılmıştır.

(Ek: 4/4/2015-6645/83 md.) Birinci fıkranın (h) bendinde düzenlenen (asansörle ilgili) yetkinin usulüne uygun kullanılmaması sonucu oluşacak yaralanma ve ölüm olaylarından dolayı, ilgili il özel idaresi yetkilileri 5237 sayılı Türk Ceza Kanunu hükümlerine göre sorumludur.

Aynı Kanunun **29. maddesinde** “*Vali, il özel idaresinin başı ve tüzel kişiliğinin temsilcisidir.*” hükmü bulunmaktadır.

“Acil durum plânlaması” başlıklı **69. maddesinde** ise; *“İl özel idaresi, yangın, sanayi kazaları, deprem ve diğer doğal afetlerden korunmak veya bunların zararlarını azaltmak amacıyla ilin özelliklerini de dikkate alarak gerekli afet ve acil durum plânlarını yapar, ekip ve donanımı hazırlar.*

Acil durum plânlarının hazırlanmasında varsa il ölçeğindeki diğer acil durum plânlarıyla da koordinasyon sağlanır ve ilgili bakanlık, kamu kuruluşları, meslek teşekkülleriyle üniversitelerin ve diğer mahallî idarelerin görüşleri alınır.

Plânlar doğrultusunda halkın eğitimi için gerekli önlemler alınarak ikinci fıkrada sayılan idareler, kurumlar ve örgütlerle ortak programlar yapılabilir.

İl özel idaresi, il dışında yangın ve doğal afetler meydana gelmesi durumunda, bu bölgelere gerekli yardım ve destek sağlayabilir.” denilmektedir.

*“Umuma Açık Yerlerin neresi olduğuna ilişkin konuya da; İçişleri Bakanlığı'nın web sitesinde şöyle açıklık getirilmektedir: “İşyeri Açma ve Çalışma Ruhsatlarına İlişkin Yönetmelik'in **4. maddesinin** birinci fıkrasının (g) bendi; “Umuma açık istirahat ve eğlence yeri: Kişilerin tek tek veya toplu olarak eğlenmesi, dinlenmesi veya konaklaması için açılan*

otel, motel, pansiyon, kamping ve benzer konaklama yerleri; gazino, pavyon, meyhane, bar, birahane, içkili lokanta, taverna ve benzeri içkili yerler; sinema, kahvehane ve kiraathaneler; ... benzeri yerleri” hükmü ile tarif etmiştir. (<https://www.icisleri.gov.tr/illeridaresi/ozel-idare1>)

4708 sayılı Yapı Denetimi Hakkında Kanun;

Bu Kanunun amacı; can ve mal güvenliğini teminen, imar plânına, fen, sanat ve sağlık kurallarına, standartlara uygun kaliteli yapı yapılması için proje ve yapı denetimini sağlamak ve yapı denetimine ilişkin usul ve esasları düzenlemektir. **(1. Madde)**

Belediye ve mücavir alan sınırları içinde ve dışında kalan yerlerde yapılacak yapıların denetimini kapsar. Ruhsata tabi olup, bu Kanun hükümlerine tabi olmayan yapılarda denetime yönelik fennî mesuliyet 3194 sayılı İmar Kanununun **26. ve 28. maddelerine** göre mimar ve mühendislerce üstlenilir. Birden fazla müstakil yapının bulunduğu parsellerde, bütün yapıların toplam yapı inşaat alanının 200 metrekareyi geçmesi hâlinde de bu Kanun uygulanır. (Mülga cümleler: 11/5/2018-7143/18 md.)

Bu Kanuna göre İlgili idare: Belediye ve mücavir

alan sınırları içindeki uygulamalar için büyükşehir belediyeleri ile diğer belediyeleri, bu alanlar dışında kalan alanlarda valilikleri, yapı ruhsatı ve kullanma izin belgesi verme yetkisine sahip diğer idareleri kapsar.

Yapı denetim kuruluşları ve görevleri **2. maddede** tek tek sayılmıştır.

“Yapı denetim kuruluşları aşağıda belirtilen görevleri yerine getirmekle yükümlüdür:

a) Proje müelliflerince hazırlanan, yapının inşa edileceği arsa veya arazinin zemin ve temel raporları ile uygulama projelerini ilgili mevzuata göre incelemek, proje müelliflerince hazırlanarak doğrudan kendilerine teslim edilen uygulama projesi ve hesaplarını kontrol ederek, ilgili idareler dışında başka bir kurum veya kuruluşun vize veya onayına tabi tutulmadan, ilgili idareye uygunluk görüşünü bildirmek.

b) (Değişik: 15/2/2018-7099/14 md.) Yapı denetimini üstlendiğine dair ilgili idareye taahhütname vermek, bu yapıya ilişkin bilgileri yapı ruhsatı düzenleme tarihinden itibaren yedi gün içinde Bakanlığa bildirmek.

c) Yapının, ruhsat ve ekleri ile mevzuata uygun olarak yapılmasını denetlemek.

d) Yapım işlerinde kullanılan malzemeler ile imalatın proje, teknik şartname ve standartlara uygunluğunu kontrol etmek ve sonuçlarını belgelemek, malzemeler ve imalatla ilgili deneyleri yaptırmak.

e) Yapılan tüm denetim hizmetlerine ilişkin belgelerin bir nüshasını ilgili idareye vermek, denetimleri sırasında yapıda kullanılan malzeme ve imalatın teknik şartname ve standartlara aykırı olduklarını belirledikleri takdirde, durumu bir rapor ile ilgili idareye ve il sanayi ve/veya ticaret müdürlüklerine bildirmek.

f) (Değişik: 4/4/2015-6645/31 md.) İşyerinde, çalışmaların, iş sağlığı ve güvenliği mevzuatına göre düzenlenmesi gereken sağlık güvenlik planına uygun olarak yapıldığını kontrol etmek ve gerekli tedbirlerin alınması için yapı müteahhidini yazılı olarak uyarmak, uyarıya uyulmadığı takdirde durumu ilgili Çalışma ve İş Kurumu il müdürlüğüne bildirmek.

g) Ruhsat ve eklerine aykırı uygulama yapılması halinde durumu üç iş günü içinde ilgili idareye bildirmek.

h) Yapının ruhsat eki projelerine uygun olarak kısmen veya tamamen bitirildiğine dair ilgili idareye rapor vermek.

ı) Zemin, malzeme ve imalata ilişkin deneyleri, şartname ve standartlara uygun olarak laboratuvarlarda yaptırmak.”

Bitmiş yapıların periyodik olarak 5 yılda bir denetimden geçirilmesi gerektiği de Ek Madde 1- (Ek: 10/6/2022-7410/19 md.) de hüküm altına alınmıştır.

Bu Kanunun uygulanmasından T.C. Çevre, Şehircilik ve İklim Değişikliği Bakanlığı sorumlu bulunmaktadır.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRME

Kartalkaya gibi faciaların bir daha yaşanmaması için hukuki reformların ivedilikle hayata geçirilmesi gerekmektedir. Mevcut afet yönetimi sisteminin zafiyetleri ortadadır ve bunların giderilmesi için etkin bir hukuk ve denetim mekanizması oluşturulmalıdır. Afet öncesi, sırası ve sonrasında sorumlulukların net bir şekilde belirlenmesi, yetkilerin daha etkin bir şekilde kullanılması ve hesap verebilirliğin artırılması ile afet yönetiminde güçlü bir hukuk düzeni tesis edilebilir.

Türkiye'nin, yalnızca felaketler yaşandıktan sonra değil, öncesinde de proaktif tedbirler alarak afetlere karşı daha dirençli bir toplum inşa etmesi elzemdir. Bunun için de sadece teknik ve bilimsel yaklaşımlar değil, aynı zamanda güçlü bir hukuki çerçeve de kaçınılmazdır. Unutulmamalıdır ki, hukukun üstünlüğü ve etkin bir kriz yönetimi olmadan afetlere karşı verilen mücadele sonuçsuz kalmaya mahkûmdur.

Kartalkaya Kayak Merkezi'ndeki Grand Kartal Otel'de meydana gelen yangın ve 6 Şubat depreminde yıkılan oteller, denetim eksikliklerinin ve hukuki belirsizliklerin ne denli ağır sonuçlar doğurabileceğini acı bir şekilde gösterdi. Yetki karmaşası, yetersiz denetimler ve hesap sorulamayan mekanizmalar, benzer felaketlerin yaşanmasının önünü açıyor.

Bu kitapçık, yorumdan bağımsız bir şekilde mevcut mevzuatı ortaya koyarak, aynı zamanda hukuki düzenlemelerdeki çelişkileri ve denetim mekanizmalarındaki eksiklikleri gözler önüne seren bir çalışmadır.

Av. Sema AKSOY

Ankara Barosu E. Başkanı